

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 6 Sayı: 27 Volume: 6 Issue: 27

Yaz 2013 Summer 2013

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

KEFE SANCAĞI'NIN I. SELİM'İN TAHT MÜCADELESİNDE OYNADIĞI ROLE DAİR BAZI DEĞERLENDİRMELER

SOME ASSESMENTS ABOUT THE ROLE OF KEFE SANDJAK ON THRONE STRUGGLE SELİM I'S

Ayşe PUL*

Öz

Osmanlı Devleti'nin taht veraseti belirli bir kanuna dayanmadığı için, devlet adamlarının ve ordunun desteğini alan şehzadenin tahta oturması gelenek olmuştur. Tabiatıyla bu durum, Osmanlı tarihinde sık sık yaşanan ve çoğunlukla devleti tehlikeye sokan kardeş mücadelelerinin yaşanması neticesini doğurmuştur. Bu mücadeleler içerisinde en çok ilgi çekenlerden birisi hiç kuşkusuz ki Yavuz Sultan Selim'in padişah olma sürecidir. Bu süreçte Selim, askeri mücadelenin yanı sıra stratejik açıdan da gösterdiği olağanüstü çabayla tahta oturmasını bilmiştir. Onun sürdürdüğü bu stratejik manevraların odağında Kefe sancakbeyliğinin oğlu Şehzade Süleyman'a verilme hadisesi bulunmaktadır. Selim'in tahta giden yolda Kefe'yi oğluna şehzade sancağı olarak babası II. Bayezid'den talep etmesinin pek çok sebebi vardır. Biz bu çalışmada, bu sebepleri, taht mücadelesi sürecini ve bu süreçte Kefe'nin oynadığı rolü dönem tarihçilerinin eserleri ve araştırma eserler ışığında tetkik ederek değerlendirmeye çalışacağız.

Anahtar Kelimeler: Kefe, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman, Osmanlı, Şehzade.

Abstract

There were no specific law about succession to the throne at Ottoman Empire and there settled this tradition: the candidate whom take full support of statesmen and army becomes the new sultan. This tradition, naturally led to the struggles and wars between candidates and endangered the state. One of the most interesting struggles within those struggles was becoming sultan process of Selim I's. Along this process Selim put forward enormous strategies beside military action. The focus of his strategic actions was assigning his son Suleyman as the governor of Kefe Sandjak. There are a lot of reasons about this assignment. In this research we will try to explain those reasons, Selim's throne struggle process and the role of Kefe in this process under the light of contemporary historians writings and modern researches.

Key Words: Kefe, Selim I., Suleyman I., Ottoman, Shahzada.

Giriş

Osmanlı Devleti'nde tahtın en kuvvetli adayı olan şehzade, İstanbul'a en yakın sancağa gönderilmiştir. Çünkü tahta diğer şehzadelere daha hızlı ulaşması için İstanbul yolunun açık olması gereklidir. Bu durum II. Selim'in sadece büyük şehzadeyi sancağa gönderme uygulamasına kadar devam etmiştir.

* Yrd. Doç. Dr., Ordu Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, a.pul69@hotmail.com

II. Bayezid de Korkut'u Saruhan, Ahmed'i Amasya, Selim'i ise Trabzon sancak beyliklerine göndermiştir¹. Tabiatıyla Selim'in gönderildiği sancak, diğer sancaklara göre İstanbul'a daha uzak, gelir olarak daha düşüktür. Buradan taht mücadelesinde herhangi bir şansının olmayacağını düşünmüş olan Selim, kendisi ve sancağa çıkma yaşı geldiğinde oğlu Şehzade Süleyman için en uygun sancakları belirleyerek, bunlara ulaşma mücadelesinin taht mücadelesiyle paralel olduğunu görmüştür. Selim, İstanbul'dan haberlerin doğru ve çabuk alınabileceği, ulaşımın da daha kolay ve güvenli olduğunu düşündüğü sancakları hedef almıştır. Bunlar arasında aslında ilk sırada yer alan, ama stratejik hamlelerde -kuvvetle muhtemel ki dikkat çekmemesi için- son sıraya bıraktığı Kefe Sancağı oğlu için tam da bu amaçlara uygun bir sancaktır. Kendisi için ise Rumeli'de İstanbul'a en yakın sancağı talep etmiştir. Elbetteki bu amaçlarına ulaşabilmek için hem siyasi hem de askeri yönden mücadeleler vermek durumunda kalmıştır. Genel olarak araştırmalara bakıldığında sözü edilen bu mücadelelere değinilmekte, fakat hadisenin tüm detaylarıyla bir bütünlük içerisinde ele alınmadığı görülmektedir.

Yücel Öztürk'ün kitabında nispeten etraflı değinilmiş, Selimnanelere dayanarak kaleme alınmış olan Ahmet Uğur'un makalesinde ise, çok kıymetli bilgiler verilmekle birlikte mesele tüm cepheleriyle ele alınmamıştır. Feridun Emecen'in eserinde ise Selim'in tahta çıkış süreci geniş şekilde ele alınmıştır. Bunların dışındaki çalışmalarda genellikle yeri geldikçe değinilen, abartılı olmayacaksa satır aralarında kalmış böylesine mühim bir konu parça parça işlenmiş, tam anlamıyla bir bütünlük içerisinde irdelenmemiştir. Yavuz Sultan Selim dönemini anlatan eserler dönemin kaynaklarına bilhassa da Selimnanelere dayanılarak hazırlanmıştır. Bu eserler sayesinde ilk ağızdan pek çok bilgi aktarılmıştır. Biz bu çalışmada, hem bu eserlerin aktardığı bilgileri hem de ulaşabildiğimiz kaynak eserleri kullanarak Kefe Sancağı özelinde stratejik konumun bir devletin tarihindeki önemini ve Yavuz Sultan Selim'in bu konumdan yararlanma stratejilerini değerlendirmeye çalışacağız. Bu çerçevede, Selim'in bu mücadele sürecinde Kefe Sancağı'nı seçme sebeplerini ve Osmanlı tahtının kaderinde oynadığı rolü irdelemeye çalışacağız.

1. Kefe'nin Coğrafi ve İdari Açından Önemi:

Kırım yarımadasında bugün Ukrayna'ya bağlı tarihî bir liman şehri olan Kefe, Kırım yarımadasının güneydoğu kıyısında yer alır. Selim-name'de Kefe, "deniz kenarında büyük, yüksek sağlam bir kal'a ve dünyanın ulu hisarı ve dayanıklı kal'a ve balık merkezidir. İçinde Frank kalesi diye bilinen burcları göğe yükselen yer yer tepeleri semaya çıkan mamur bir sur vardır. Liman üzerine konan güzellik ve sevindiren süs bahçeden, dünya ufuklarına bakan yer yüzünün mamuru, benzeri bulunmayan nadir bir saraydır"² şeklinde tarif edilmektedir. İlkçağ'lardan itibaren Kıpçak steplerini Karadeniz'e, Anadolu yarımadasına ve özellikle İstanbul'a bağlayan önemli bir liman ve yerleşme yeri olarak ön plana çıkan Kefe, Ceneviz hâkimiyetinden sonra Kırım yarımadasının en büyük şehri haline gelmiştir. Karadeniz ticareti açısından son derece önemli Kefe, yarımada'nın ticarî faaliyetinin en büyük kaynağı Asya'dan Astrahan'a, oradan Azak ve Taman kanalıyla Kırım yarımadasına ulaşan büyük ticaret yolundadır. Buranın Osmanlılar tarafından fethedilmesinden sonra bu ticarete Venedik ve Ceneviz egemenliği büyük ölçüde sekteye uğramıştır³. 1475'te Kefe ve bağlı şehirlerin fethi, Kuzey Karadeniz'in güç dengelerinde değişiklikler meydana getirmiş, Kırım Hanlığı himaye altına alındıktan sonra batıdan doğuya Sankirman, İnkerman, Mengub, Suma, Demirci, Ulu-

¹ II. Bayezid'in Korkud, Abdullah, Ahmed, Şehinşah, Selim, Mahmud, Âlemşah ve Mehmed adında 8 oğlundan Korkud, Ahmed ve Selim olmak üzere üçü kalmıştır. Yücel Öztürk (2000). *Osmanlı Hakimiyetinde Kefe (1475-1600)*, Ankara: Kültür Bak. Yayını, s. 50. II. Bayezid'in oğulları hakkında teferruatlı bilgi için bkz. İbn-i Kemal (1997). *Tevârih-i Âl-i Osman, VIII. Defter*, Haz. Ahmet Uğur, Ankara: TTK Yay., s. 54-56 (23b-24b). Kardeşler rekabeti için bkz. Kenan İnan (2002). "II. Bayezid Dönemi", *Türkler*, c. 9, Ankara: Yeni Türkiye Yay., s. 390.

² Celâl-zâde Mustafa (1990). *Selim-name*, Haz. Ahmet Uğur-Mustafa Çuhadar, Ankara: Kültür Bak. Yay., s. 288. Kefe kalesi ve limanı için bkz. Evliyâ Çelebi b. Derviş Mehmed Zillî (2003). *Evlîyâ Çelebi Seyahatnamesi*, Haz. Yücel Dağlı-Seyit Ali Kahraman-Robert Dankoff, c. VII, İstanbul: YKY, s. 250.

³ Halil İnalçık (2008). *Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ (1300-1600)*, Çev. Ruşen Sezer, 11. Baskı, İstanbul: YKY, s. 135-139.

üzen, Üsküt, Üzen, Arpadi, Ayayorin, Taşlı, Soğuksu, Otuzlar köylerinden Sarıgöl'e doğru uzanan hat, Osmanlı-Kırım sınırlarını teşkil etmiş ve bu şeritte daha sonraları Küçük İstanbul olarak adlandırılmış olan Kefe sancak beyliği kurulmuştur⁴. Sinop'un karşısında yer almasıyla Anadolu'yla bağlantısı ve Rumeli'ye daha kolay geçişin sağlanmasıyla da mühim bir mevkide yer almaktadır.

İdari açıdan önemine gelirse; Kırım Hanı ile bağı olmayan Kefe, doğrudan doğruya İstanbul'dan idare edilen bir sancaktır⁵. Fetihden itibaren Kefe, Osmanlı'nın kuzey politikasının başlıca ana üssü haline gelmiş, Kırım Hanlığı'nın sürekli kontrol edilmesinde ve Osmanlı-Rus ilişkilerinin yürütülmesinde en büyük rolü üstlenen sancak olmuştur.

Kefe, II. Bayezid zamanında ilk Rus elçiliğinin kurulması sırasında sancakbeyliğinin Şehzade Mehmed'e verilmesiyle şehzade sancağı olmuştur⁶. 1499'da İstanbul'a gönderilen Rus elçisini karşılamak üzere memur edilmiş olan Şehzade Mehmed⁷, yaklaşık olarak bu tarihlerden öldüğü tarih olan 1504'e kadar burada sancakbeyliği görevinde bulunmuştur⁸. Oysa ki Osmanlı şehzadelerinin Anadolu dışında sancağa çıkmaları yasaktır⁹. Bilhassa da Rumeli'de şehzade sancağı oluşturulmamıştır¹⁰. Böyle bir yasağa rağmen Kefe'ye, sebep ne olursa olsun Şehzade Mehmed'in gönderilmesi düşündürücü bir hadisedir. Bu durum yine II. Bayezid'in Şehzade Ahmed'i taht varisi olarak görmesi ihtimalini kuvvetlendirmektedir. 6 Ağustos 1509 tarihinde Şehzade Süleyman'a tevcih olunana kadar başka şehzadenin gönderilmemesi de ilginçtir¹¹. Ama burada şunu da ifade etmek gerekir ki Mehmed'in uc sancağına tayin edilmesi onu muhtemel yaşanacak taht kavgaları arasında bırakmamak amacının olduğunu da akla getirmektedir. Belki de Mehmed 1504'te¹² zamansız ölmesi Ahmed'den sonra taht varisi konumunda olabilecektir. Başka bir açıdan değerlendirildiğinde ise, devlet ricali tarafından Yavuz'un orayı kendisi için sancakbeyliği olarak düşündüğü anlaşılmış ve bu stratejik manevranın bertaraf edilmesi için oradaki boşluğun doldurulmasının da istenmiş olma ihtimalini de göz ardı etmemek gerekir. Fakat Kefe'nin Süleyman'a kadar boş kalmasının diğer bir sebebi de Korkud'un şehzadesi olmadığına göre, Ahmed'in oğlunu kendi sancağına yakın yerde tutma isteği olmalıdır. Bütün bunlar Kefe'nin sadece Mehmed için şehzade sancağı yapılmış olduğu ihtimalini de kuvvetlendirmektedir.

Kısacası Kefe, sadece II. Bayezid'in oğlu Şehzade Mehmed ve Yavuz Sultan Selim'in oğlu Süleyman'ın şehzade sancağı olmuş; ileride anlatılacağı üzere, II. Bayezid ve oğlu Selim arasında cereyan eden iktidar mücadelesinde Selim'in güç aldığı bir merkez olmuştur.

2. Kefe Sancakbeyliğinin Şehzade Süleyman'a Tevcihi:

II. Bayezid'in tahtını Ahmed'e bırakarak tahttan çekileceği haberleri, Şehzade Selim'i elbetteki rahatsız etmiş, bir an evvel mücadelesine başlama gereği duymuştur. Bu mücadeleyi Trabzon'dan sürdürmek istememiş, önce oğlu Süleyman, daha sonra da kendisi için uygun sancaklar talep etmiştir¹³. Bu süreçte devlet ricalinin tutum ve davranışlarını da gözlemlemiştir.

⁴ W. Barthold (1977). "Kefe", *İ.A.*, c. 6, İstanbul: MEB Yay., s. 536. Evsâf-ı Kal'a-yı Kefe başlığıyla bkz. *Evlîyâ Çelebi Seyahatnamesi*, VIII, s. 13.

⁵ W. Balthold, a.g.m., s. 536.

⁶ Tarihi kesin olmamakla birlikte bununla ilgili olarak atanma beratının sureti Bayezid Ktb. No: 1969'daki yazma içerisinde. Fakat bu beratın tarihi konusunda çelişkiler mevcut olduğu için sonradan nüshalandırılmış olduğu söylenebilir. Bkz. Yücel Öztürk, a.g.e., s. 48.

⁷ Yücel Öztürk, a.g.e., s. 48.

⁸ Şehzade Mehmed'in ölümü hk. bkz. İbn-i Kemal, *Tevârih-i Âl-i Osman*, s. 240-241 (108a-109a).

⁹ Şehzade sancakları hk. bkz. Kenan Ziya Taş (1999). *Osmanlılarda Lalalık Müessesesi*, Isparta: Kardelen Yay., s. 79.

¹⁰ Uzunçarşılı, bu yasağın I. Murad'ın oğlu Savcı Bey'in Rumeli'de babasına isyanından kaynaklanmış olabileceğini ifade etmiştir. İsmail Hakkı Uzunçarşılı (1988). *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*, Ankara: TTK Yay., 3. Bsk., s. 122.

¹¹ Yücel Öztürk, a.g.e., s. 49.

¹² Kenan Ziya Taş, a.g.e., s. 97. Eserde Mehmed'in Kefe'de 1504-1505 tarihleri arasında şehzade olarak bulunduğu kayıtlıdır.

¹³ Hoca Sadeddin Efendi (1280). *Tâcü't-tevârih*, c. 2, İstanbul, s. 138; Ahmet Uğur (1989). *Yavuz Sultan Selim*, Kayseri: Erciyes Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay., s. 14.

İlk olarak Süleyman'a Sultanönü, orası uzak diye kabul edilmezse Giresun-Kürtün ve Şiran kesiminin bir sancak haline getirilerek verilmesi uygun görülmüştür. Fakat burası, hayli engebeli, gelirsiz, halkının önemli kısmının da Şah İsmail'e katılmasından dolayı adeta boşalmış bir bölge olması dolayısıyla reddedilmiştir. I. Selim, babasının böyle yerleri layık görmesine içerleyerek Şebinkarahisar'ın verilmesi gerektiğini söylemiştir¹⁴. Bir süre Süleyman, Trabzon'a bağlı bir sancak olan Şebinkarahisar'da (Karahisar-ı Şarki) sancakbeyi olarak bulunduktan sonra Şehzade Selim sanki bir satranç oynarmışçasına ilk hamle olarak Ahmed'in itirazlarının da bir sonucu olarak Bolu sancağını ister. Bolu, İstanbul ve Trabzon deniz yolu üzerinde iyi bir yerde olan müstakil bir sancaktır. Bu talep, Bayezid tarafından kabul edilmişse de yine Şehzade Ahmed'in Amasya sancakbeyi iken yolunu kesmemesi için ve İstanbul yolu üzerinde olması dolayısıyla itirazları¹⁵ sonucunda bu karardan vazgeçilmiştir. Ahmed'in bu karşı çıkışları Yavuz Sultan Selim'i kızdırarak büsbütün aralarının açılmasına sebebiyet vermiştir¹⁶. Nihayet çeşitli pazarlıklar sonucunda II. Bayezid, dengeyi sağlamak için Süleyman'a Kefe'yi verirken, Ahmed'in oğlu Murad'a da Bolu'yu tevcih etmiştir¹⁷.

Görüldüğü gibi Ahmed de İstanbul ile kendi sancağı arasında oğlunun yer almasını sağlayarak strateji yeteneğine sahip olduğunu göstermişse de bunun boş bir hamle olduğu daha sonraları anlaşılmıştır. Taht yolu bu sefer Karadeniz ve Rumeli'ye kaymıştır. Ayrıca kuvvetle muhtemeldir ki, Selim Şehzade Ahmed'e Bolu'yu hedef göstererek esas amacını gizlemiştir. Zaten Bolu, Ahmed'le İstanbul yolunun tam üzerinde olduğu için Ahmed'e olduğu kadar Süleyman'a da büyük tehdit oluşturmaktadır. Ayrıca tüm bu olaylar, Ahmed'in isteklerinin devlet katında ne kadar ciddiye alındığını göstermesi bakımından önemlidir¹⁸. Bu nokta da Selim, kimsenin düşünmediği Kefe'yi talep ederek stratejik bir deha örneği göstermiştir. Dolayısıyla burada elde edeceği nüfuz artık Selim'e ait olacaktı.

Neticede 6 Ağustos 1509'da Kefe sancağının Süleyman'a verilmesini bildiren berat yüce devlet tuğrası ile mühürlenerek, sancağına da beylik menşuru asılarak Süleyman'a gönderilmiş, bunu alan Süleyman sancağına gitmiştir¹⁹. Kefe'nin Süleyman'a verilmesi²⁰, Anadolu'nun ortasında Ahmed, batısında Korkud'un olması dolayısıyla²¹, Selim'e padişahlık mücadelesinde rahat hareket edeceği bir merkez sağlamıştır.

3. Yavuz Sultan Selim'in Trabzon'dan Kefe'ye Geçişi:

¹⁴ TSMA, nr. E. 5970'den naklen Feridun M. Emecen (2010). *Yavuz Sultan Selim*, İstanbul: Yitik Hazine Yay., s.46-47. Süleyman için sancakbeyliği talepleri ile ilgili olarak bkz. Yavuz Ercan (2002). "Yavuz Sultan Selim Dönemi", *Türkler*, c. 9, Ankara :Yeni Türkiye Yay., s. 422. Celâl-zâde Mustafa, *Selim-Name*, s. 287-288.

¹⁵ Daha geniş bilgi için bkz. İsmail Hakkı Uzunçarşılı (1988). *Osmanlı Tarihi*, c. II, 5. Bsk., Ankara: TTK Yay., s. 234. Remzi Kılıç (2006). *Kanuni Devri Osmanlı-İran Münasebetleri (1520-1566)*, İstanbul: IQ Yay., s. 48. Ayrıca bkz. Haldun Eroğlu (2004). *Osmanlı Devleti'nde Şehzadeliği Kurumu*, Ankara: Akçağ Yay., s. 116. Yücel Öztürk, *a.g.e.*, s. 50. Âli, *Künhü'l-ahbâr*'da Selim'in Şebinkarahisar sancak beyini kaçırarak burayı zorla ele geçirmeye çalıştığını belirtir. Emecen, *a.g.e.*, s. 47. Kenan Ziya Taş, *a.g.e.*, s. 73. Şehzade Ahmed'in lalası Yularkısdı Sinan Paşa Ahmed'i Şebinkarahisar'ı kabul etmesi konusunda uyarmış, aksi takdirde Selim'in Kefe'yi isteyeceğini belirtmiştir. Ama Ahmed kabul etmemiştir. Daha sonrasında Lala onun gaflette bulunduğunu, başına büyük musibet olacağını söylemiştir. Ayrıca bkz. M. Tayyib Gökbilgin (1970). "Süleyman I", *İ.A.*, c. 11, İstanbul: MEB Yay., s. 100.

¹⁶ Solakzâde Mehmed Hemdemi Çelebi (1297). *Tarih-i Solakzade*, İstanbul, s. 324. "Şanı yüce Sultan Süleyman da, makamı yüce padişah hazretlerinin fermanı üzere Trabzon'dan Kefe canibine revan oldu. Mübarek ve uğurlu kudümleri ile o vilayeti mamur ve ahalisini de mesrûr eylediler". Ayrıca Ahmed'in itiraz mektubu ve sancak tevcihi süreci için bkz. *Tâcü't-tevârih*, 2, s. 135-136; Çağatay Uluçay (1954). "Yavuz Sultan Selim Nasıl Padişah Oldu?", *Tarih Dergisi*, c. 6/9, s.78.

¹⁷ *Tarih-i Solakzade*, s. 325. Emecen, *a.g.e.*, s. 48.

¹⁸ Faruk Söylemez (2012). "Yavuz Sultan Selim'in Taht Mücadelesi", *KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 33, Yıl: 2012/2, s. 65. Selim'in Trabzon'dan ayrılmasında bu durumun etkisi büyük olmuştur. Çünkü Selim ve Korkud taht veraseti konusunda devlet erkanının temayüllerinin Ahmed'e olduğunu net olarak anlamışlardır.

¹⁹ *Tâcü't-tevârih*, 2, s. 137. Ayrıca bkz. Faruk Söylemez, *a.g.m.*, s. 65. Söylemez bu makalesinde Kefe'yi Trabzon'a yakınlığı sebebiyle tercih ettiğini belirtmiştir.

²⁰ Kenan Ziya Taş, *a.g.e.*, s. 85. Şükrî-i Bitlisi (1997). *Selim-name*, Haz. Mustafa Argunşah, Kayseri: Erciyes Üni. Yay., s. 72.

²¹ Çağatay Uluçay, *a.g.m.*, s. 77-78.

Kefe Süleyman'a verildiği sırada²² İstanbul'da büyük bir depremin meydana gelmesi²³ ve padişahın Edirne'ye gitmesi²⁴ halkın saray ve çevresine karşı menfi bir tavır almasına sebep olmuştur. Bu menfi hava içerisinde Selim, planlarının diğer bir aşamasına geçmiş, bu sefer kendisi için İstanbul'a daha yakın bir sancak istemiş, özellikle Rumeli'de bir yeri tercih etmiş, ancak bu isteği olumsuz karşılanmıştır. Babasının rahatsızlığını da gördükten sonra Selim, oğlunu ve kayınpederi Kırım Hanı Mengli Giray'ı görmek amacıyla babasından izin isteyip verilmemesinin akabinde izinsiz olarak Kefe'ye gitmek üzere Eylül'ün son günü 1510'da²⁵ 56 küçük gemiyle Trabzon'dan yola çıkmış, 10 Ekim'de Kefe'ye ulaşmış ve Kırım Hanı tarafından büyük bir törenle²⁶ karşılanmıştır. Halbuki asıl maksadı Kayınpederi Mengli Giray'ın²⁷ desteğini almak, Han'la taht için işbirliği yapmak ve oğluna gizli talimatlar vermektir. Merkezden herhangi bir destek alamayacağını anladığı için Rumeli beyleriyle de iletişime geçerek kendisine taraftar sağlamaya çalışmıştır²⁸. Ayrıca donanmadan da faydalanmak istemiş, bu hususta donanmadan sorumlu İskender Bey ile Ahmed'i boğazdan İstanbul'a sokmama konusunda anlaşmıştır²⁹. Bundan rahatsızlık duyan saray ricali onun sancağına dönmesi konusunda padişahı ikna etmişler, Bayezid de "benimle saltanata şerik misin" şeklinde emir yollamış, bunun üzerine Selim "...beni gazadan men edersiniz, bari bana Rumeli canibinde bir sancak verin, muradınızca olayım ve anınla teselli bulayım" diye bir mektup yazmıştır³⁰. Daha sonraki ikna teşebbüslerinden³¹ de anlaşılacağı üzere Selim'in Kefe'de bulunmasının Ahmed'in tahta geçmesi için engel olacağı kanısına varan devlet ricali, hatırı sayılır bir alim olan Sarıgörez lakaplı İstanbul Kadısı Molla Nureddin'i³² onu bu kararından vazgeçirmek üzere Kefe'ye yollaması için padişahı ikna etmişlerdir. Bayezid, Sarıgörez vasıtasıyla Kırım Hanı'na da oğlunun sancağına dönme girişiminde bulunması mesajını yollamış, padişahın böyle bir emir alan Kırım Hanı biraz tehditkâr ifadeyle Selim'in babasının emrine itaat etmesini istemiştir³³. Fakat daha sonraki gelişmeler gösterir ki bu istek sadece sözde kalmıştır. Bu görüşmelerde Selim, babasına isyan etmek gibi bir niyetinin olmadığını ve isteğinin Ahmed'e verilen dirlik kadar olduğunu ifade etmiştir. Bunun samimiyetine inanan Molla Nureddin, meselenin barış yoluyla çözülmesi için padişaha telkinde bulunmuştur³⁴. Daha sonra Anadolu sancaklarından birinin tevcihi gündeme gelmiştir³⁵. Selim'in Anadolu'da Ahmed'inkine denk bir yer olması konusundaki istekleri Mentеше Sancağı'nın verilmesiyle son bulmamış, burayı da geliri az ve Trabzon'dan daha kötü bir yer olması dolayısıyla reddetmiş, ama daha sonra Anadolu kastedilerek "nereyi istiyorsa orası olsun" teklifini de kabul etmemiştir. 30 yıl Anadolu'da mücadele ettiğini, artık Rumeli'de durmak istediğini belirtmesi, hem Şahkulu olayında

²² Şinasi Altundağ (1970). "Selim I", *İ.A.*, c. 10, İstanbul: MEB Yay., s. 423. Selim'in Kefe'ye gidişinden sonraki hadiseler için bkz. "Aynı madde", s. 424.

²³ Bu zamanda meydana gelen deprem için bkz. *Tarih-i Solakzade*, s. 321. Ayrıca bkz. İsmail Hami Danişmend (1971). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 1, İstanbul: Türkiye Yay., s. 416.

²⁴ İbn-i Kemal (1997). *Tevârih-i Âl-i Osman*, VIII. Defter, Haz. Ahmet Uğur, Ankara: TTK Yay., s. 279 (125b-126a).

²⁵ Danişmend, Mart 1511 tarihini vermektedir, *İzahlı Osmanlı...*, c.1, s. 417. Bu tarihte bir hata olmalıdır. Çünkü Sarıgörez 1510 yılı Ekiminin sonunda Kefe'ye gönderilmiştir. Emecen de Selim'in Kefe'ye gidişini Venedik Balyosu Foscolo'nun raporundan naklen 1510 Eylülü olarak vermektedir. Ayrıca Danişmend Selim'in Anadolu'dan Kefe'ye devlet tarafından atıldığını belirtir ki bu da şimdiye kadar verdiğimiz izahattan anlaşılacağına göre doğru bir yorum değildir.

²⁶ Burada Selim, büyük bir sevinç ve saygıyla karşılanmış, burada otağını kurduktan hemen sonra İstanbul'a haber göndererek asıl niyetinin Rumeli'de kalmak olduğunu bildirmiştir, *Tâcü't-tevârih*, 2, s. 140-141. Celâl-zâde Mustafa, *Selim-Name*, s. 290-291. Ahmet Uğur, *a.g.e.*, s. 19. Şükrî-i Bitlisi, *Selim-name*, s. 75.

²⁷ Güler Eren-Kemal Çiçek-Cem Oğuz (1999). "Yavuz Sultan Selim (1512-1520)", *Osmanlı*, c. 12, Ankara: Yeni Türkiye Yay., s. s. 77. Stanford Shaw, *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, Çev. Mehmet Harmanlı, c. I, 3. Baskı, E Yayınları, İstanbul 2008, s. 110.

²⁸ Emecen, *a.g.e.*, s. 48-49.

²⁹ Yücel Öztürk, *a.g.e.*, s. 51.

³⁰ Emecen, *a.g.e.*, s. 48-49.

³¹ Bu meselenin çözümü için gönderilen Sarıgörez Nureddin Efendi için bkz. Mehmet İpşirli, "Sarıgörez Nureddin Efendi", *DİA*, c. XXXVI, s. 151-152.

³² Uluçay, *a.g.m.*, s. 80. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, s. 239. Ahmet Uğur, *a.g.e.*, s. 20.

³³ Emecen, *a.g.e.*, s. 51-52.

³⁴ *Tâcü't-tevârih*, 2, s. 142.

³⁵ *Tâcü't-tevârih*, 2, s. 143. *Tarih-i Solakzade*, s. 327. *Vakayî-i Sultan Bayezid ve Selim Han*, v. 24a-25a'dan naklen Faruk Söylemez, *a.g.m.*, s. 67.

kardeşlerinin durumunun zayıflayacağı beklentisi hem de Korkud'un sancağına yakın olmasının da olumsuzluklarını göz önünde bulundurmasından dolayı onun ta baştan Rumeli'de -başta Silistre olmak üzere- bir sancak olması konusundaki fikrinin mevcudiyetini ispat eder³⁶. Rumeli'de ısrar etmesinin sebebi, Kefe-Rumeli-İstanbul hattının Kefe-Trabzon-İstanbul hattından daha kolay, hızlı ve güvenle erişilebilir bir hat olduğunun düşünülmesi olmalıdır.

Bayezid'in kendi sancağına dönmesi isteğine uymayan Selim'in daha da büyük tehlike olacağını düşünen Şehzade Ahmed de, Mengli Giray'a bir mektup göndererek, Selim'in tutuklanmasını istemiş ve ona yardım edilmemesi karşılığında Kefe ile birlikte 9 kalenin Han'a verileceği bildirilmiştir³⁷. Fakat Mengli Giray Osmanlı taht mücadelelerine müdahalenin Kırım'ın menfaatleri açısından doğru olmadığını belirterek, şerefli bir hanedan mensubunun tutuklanmasının kardeşliğe sığmadığını da ifade ederek kibarca bu isteği reddetmiştir. Fakat oğlu Mehmet Giray, teklifleri çok cazip bulup, Selim'in tutuklanması konusunda babasına baskı yapmışsa da Han, toprak taleplerinin Selim'den de istenebileceğini belirtmiştir³⁸. Ayrıca Kırım Hanı'nın Selim'in yanında olduğunu gösteren diğer bir şey de diğer oğlu Saadet Giray'ı Rumeli'ye geçerken Selim'in yanında refakatçi olarak göndermesinden anlaşılmaktadır³⁹. Bu hareketiyle Mengli Giray, Selim'i hem Mehmed Giray-Şehzade Ahmed ittifakından⁴⁰ korumak, hem de tahta layık ve kuvvetli gördüğü Selim'i kurtarmak istemiştir. Hakikaten de Mehmed Giray 30 bin kişilik kuvvet toplamış, fakat o gelmeden Selim ve Saadet Giray birlikte Akkirman'a geçmişlerdir⁴¹.

Bütün bunlardan Selim'in Kefe'yi istemesinde Kırım Hanı Mengli Giray'a güveninin de etkisi olduğu anlaşılıyor. Hakikaten de ondan aldığı desteğin taht yolunun açılmasında büyük etkisi olduğu görülmektedir.

4. Yavuz Sultan Selim'in Kefe'den Rumeli'ye Geçişi:

Taht mücadelesini İstanbul'a daha yakın olarak sürdürmek isteyen Selim, 10 Mayıs 1511'de Kefe'den ayrılmış, askerlerini 100 küçük gemi ve 7 kayığa bindirerek harekete geçmiş, 1 Haziran 1511'de Falçı/Kamçı suyu yakınlarında konmuştur. Yanında Saadet Giray'la birlikte 300 Tatar da bulunmaktadır⁴² ki bu da Kefe'nin seçilmesinin bir başka nedeni olarak görülmelidir. Önce Akkirman'a gelmiş, sonra Kili'ye ulaşmış fakat şehre alınmamış, o da 3 bin kişiyle Edirne'ye hareket etmiştir. Kili'deyken Silistre'yi yeniden istemiş, kendisine bu sefer de Kefe sancağı ile Kili ve Akkirman vergi gelirlerinden bir miktarının da ekleneceği teklif edilmiştir⁴³. O Rumeli'de bir sancakbeyliği konusunda ısrarcı olmuştur.

Selim Edirne'ye doğru yoluna devam etmiş, devlet adamlarının telkiniyle⁴⁴ Sultan

³⁶ Emecen, *a.g.e.*, s. 52-53. "Ahval-i devletin iğtişasından ve Trabzon'un semtsizliğinden" dolayı Rumeli'nde bir sancak istemiştir. Mustafa Nuri Paşa (1327). *Netâyicü'l-Vukuat*, c. I, 2. Bab, İstanbul, s. 52. Kardeşlerinin bolluk içinde yaşarken kendilerinin Trabzon'da yetişmediği için tahıl ve et ihtiyacını karşılamada güçlük çektiklerini ve bu yüzden düşmanla mücadelede zorlandıklarını ifade etmiştir. Bkz. Faruk Söylemez, *a.g.m.*, s. 66.

³⁷ Halim Giray Sultan (1990). *Gülbin-i Hanân*, Neşr. M. Sadi Çöğenli-Recep Taparlı, Erzurum: Ata. Üni. Fen-Edebiyat Fak. Yay., s. 34-35. Şehzade Ahmed Selim'in Kefe'den Rumeli'ye kolaylıkla geçeceğini ancak anlamıştır. Daha ayrıntılı bilgi için bkz. Ahmet Uğur (1995). "Süleyman Kefe'ye Yavuz Saltanata", *Tarih ve Medeniyet*, Sa. 14, Nisan, s. 38.

³⁸ Bu durum Yavuz Sultan Selim'in saltanatı döneminde Mehmed Giray'a karşı daha ihtiyatlı yaklaşacağı ve onun nasıl bir strateji takip edeceğini tahmin etmesi açısından da önemlidir.

³⁹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, s. 238.

⁴⁰ Ahmet Uğur, *a.g.e.*, s. 21.

⁴¹ Ahmet Uğur, *a.g.m.*, s. 39. Saadet Giray'a "Oğlum ben seni Selim Han'a başışladım. Mülk-i Rum'un saltanatı ona layıktır. Babasının vakti sona yaklaşmıştır. Padişahlık anıdır. Kardeşin acele kalkup gitti, asker toplamak ister. Niyeti kötüdür. Sen var Selim Han'a yetiş. Bizim toprağımızdan kalkup, suyun ötesine geçsinler" demiştir.

⁴² Emecen, *a.g.e.*, s. 54.

⁴³ Emecen, *a.g.e.*, s. 55.

⁴⁴ Aslında bu telkinlerde dikkati çeken nokta, Yavuz'un ordu toplayarak gelmesinin babasıyla mücadele etmek istediğinin vurgulanmasıdır. Ancak Osmanlı ordusu karşısında bu kadar gücün tehlike olarak algılanması ve Bayezid'in ikna edilmesi ilginçtir. Oysa ki Selim'in Rumeli'de bulunurken kendi güvenliği için yanında bu kadar güç bulundurması anlaşılabilir bir durumdur. Diğer taraftan bakıldığında bu kadar kuvvetle kolayca Selim'in alt edilebileceği de, kendi konumları açısından tehlikede olduklarını hisseden devlet ricali tarafından düşünülmüş

Bayezid de askerini toplayıp, Çakır (Çukur) Çayırı'na konmuştur. Babası, Sultan Selim'e haber göndererek neden geldiğini ve ne yapmak istediğini sormuştur. Sultan Selim de babasını ziyaret edip, elini öpmeye geldiğini bildirmiştir. Selim yine buradayken Şehzade Ahmed'in tahta geçmesini önlemek için Rumeli'de bir yer isteğini tekrarlamıştır. Rumeli'de şehzade yerleştirmekten alıkoyan kanunu kullanarak devlet adamları onu durdurmaya çalışmışlardır⁴⁵. Sultan Bayezid, "Ne yapmak istiyorsa yapsın" dediğinde Selim Rumeli'de kafirlere yakın uçlarda, Trabzon'a bedel bir sancak verilmesini istemiş⁴⁶, ancak Selim'den asitane-i saadete yani başkente yakın sancaklar dışındaki yerlerden Bosna, Semendire ve Mora sancaklarından birini seçmesini istemiştir. Semendire'nin verilmesine karar verilmekle birlikte Padişah Vidin ve Alacahisar'ı livalarını da tevcih etmiş, kardeşler arasında taraf olamayacağına dair de söz vermiştir⁴⁷. Böylece Selim, amacına bir adım daha yaklaşmıştır. Aslında hilaf-ı kanuna rağmen Rumeli'de sancak verilmesi II. Bayezid'i de rahatsız etmiş, hem İstanbul'dan ileriye harekette güçlükler çıkacağını, hem de diğer şehzadelerin de aynı talepte bulunabileceklerini düşünmüş olmalıdır.

Ayrıca tevcih edilen bölgenin Tuna'ya yakın olması da mühimdir. Çünkü Tuna Nehri ulaşım ve nakliye açısından öneminin yanı sıra hem Karadeniz'e hem de Orta Avrupa'ya açılan en önemli stratejik mevkilerden biridir⁴⁸. Selim'e bu kadar önemli mevkilerde; son derece mühim, geniş, tımarlı sipahi ve akıncısı bol, zengin yerlerin tevcih edilmesi Ahmed'i çok kızdırmış, neredeyse tüm Rumeli'nin tevcih edilmiş olduğunu, sikke bastırıp hutbe okutursa padişah olacağını vurgulamıştır⁴⁹. Zaten kısa süre sonra Selim'in tahta oturmak için kışın şiddetine bakmadan buz tutmuş Tuna Nehri'nin üzerinden geçerek 1512 Nisan ortalarında İstanbul'a gelmesi⁵⁰ bunun göstergesi olmuştur.

Tahta çıkmasının öncesinde Osmanlı tarihinde ilk kez baba-oğul arasında bir mücadele yaşanmıştır. Şöyle ki; Babasının Edirne'den İstanbul'a dönmesi Selim'in Ahmed'in tahta geçirileceği⁵¹ şüphesini kuvvetlendirmiştir. Artık kendisine karşı muhalif grubun daha da güçlendiği fikri ağır basınca 1511 Temmuz'unda Selim Vidin'den Edirne'ye geçmiş, fakat Çorlu yakınlarında Uğraşderesi (Karışdıran) denilen yerde babasıyla yaptıkları mücadeleyi kısa sürede kaybetmiştir⁵². Nişancı'nın *Tevârih-i Âl-i Osmanı*'nda "Sultan Selim asker ile padişahın üzerine geldi Çorlu nam mahalde muharebe olundukda sınıb kaçdı ve Varna'da gemiye binüb Kefe'ye gitdi fi sene 917 (94b)" şeklinde ifade edilmiştir⁵³. Vidin'e dönemeyeceğini anlayarak

olmalıdır. Yani Şehzade Ahmed'in tarafında olanlar tamamen kendi menfaatleri için, babayla oğlu karşı karşı getirmekten çekinmemişlerdir.

⁴⁵ *Tarih-i Solakzade*, s. 326. *Netâyicü'l-Vukuat*, s.53.

⁴⁶ Kayhan Atik (2001). *Lütfi Paşa ve Tevârih-i Âl-i Osman*, Ankara: Kültür Bak. Yay., s. 108.

⁴⁷ *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, c. 10, Çağ Yay., s. 283. *Tâcü't-tevârih*, 2, s. 152. *Tarih-i Solakzade*, s. 328. Güler Eren-Kemal Çiçek-Cem Oğuz (1999). "II. Bayezid (1481-1512)", *Osmanlı*, c. 12, Ankara :Yeni Türkiye Yay., s. 76. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Saray Teşkilatı*, s. 119, 122-123.

⁴⁸ Tuna Nehri'nin Osmanlı Avusturya mücadelelerinde oynadığı rol hak. Numan Elibol (2003). *XVIII. Yüzyılda Osmanlı-Avusturya Ticareti*, İstanbul: Marmara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, s. 148-174. Gabor Agoston (2012). *Osmanlı'da Strateji ve Askeri Güç*, Çev. M. Fatih Çalışır, İstanbul: Timaş Yay., s. 95. Kanuni'nin tahta geçmesinden sonra Macaristan'ı fethetmek ve Viyana'ya kadar ilerlemek için ana stratejisi öncelikle Belgrad'ın fethi daha sonra Tuna nehir yolunu kontrol eden Budin'in fethetmek istemesi bunun en açık delillerinden biridir.

⁴⁹ "...Semendire Vidin ve Niğbolu sancaklarıyla ba'zı maadin ve harac vesair haslarla kırk beş kere yüz bin akçe eşdirilüp verilmiş. Egerçi üç sancaktır amma manada bir Rumeli külliye tevcih olunub heman umur-ı saltanatdan bir hutbe ve bir sikke kalmışdır..." bkz. Top. Arş. No: 6043'ten naklen Çağatay Uluçay, a.g.m., s. 89. Ayrıca bkz. Emecen, a.g.e., s. 60.

⁵⁰ *Netâyicü'l-Vukuat*, s.53.

⁵¹ Devlet adamlarının da telkiniyle Ahmed tahtı elde etmek için Amasya'dan Üsküdar önlerine gelmiştir. Bu sırada Sultan Bayezid üç oğlunun da hareketlerini yakından takip etmektedir. Devlet adamlarıyla yaptığı görüşmede büyük bir fitne ve fesadın döndüğünü anlamış ama suskun kalmıştır. Daha sonra yeniçeriler Selim'i padişah olarak istemişlerdir. Selim'in tahta çıkış hadisesini manzum olarak anlatan eser için bkz. Abdüsselam Bilgen (2007). *Adâ'i-yi Şirâzî ve Selim-nâmesi*, Ankara: TTK Yay., s. 40-43.

⁵² *Tarih-i Solakzade*, s. 332. Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, II, s. 241. Şükrî-i Bitlisi, *Selim-name*, s. 77.

⁵³ Mehmet Yastı (2005). *Nişancı Mehmed Paşa Tevârih-i Âl-i Osman (1b-120a)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, s. 120.

Vize, Aydoz ardından da Ahyolu'nda gemiye binip Kefe'ye gitmiştir (3 Ağustos 1511)⁵⁴. Adamlarının bir kısmı öldürülmüş, bir kısmı da hapsedilmiştir. Selim'in yanında gidenlerin affolunduğu bildirilerek, gemiye gidenlerin birçoğu geri çevrilmiştir⁵⁵. Bundan sonra Selim, Osmanlı ordusunun desteğini almadan taht mücadelesinde bir şansının olmadığını da bu yenilgiyle anlamıştır. Kefe'ye vardığında kendisini Kırım Hanı karşılamış, teselli etmiş ve Ahmed'in artık şansının kalmadığını ifade etmiştir⁵⁶. Nitekim de öyle olmuş, bir süre sonra yeniçerilerin de desteğini alan Selim'e taht yolu açılmıştır.

Görüldüğü üzere, Şehzade Selim taht mücadelesinde üs olarak Kefe'yi ve Kırım Hanlığını kullanmış ve bunu elde etmek için de her türlü hamleye başvurmuştur. Osmanlı taht mücadelesini kaybettiği takdirde ise, alternatif planlar hazırlamıştır. Bu planlar çerçevesinde Kerç Boğazı'nın doğu kesimlerindeki Çerkes vilayetlerini ele geçirerek burada müstakil bir beylik kurmak isteği de vardır. Bu, Kefe'de kaldığı yaklaşık bir yıl zarfında Çerakise üzerine başarılı akınlar yapması⁵⁷ ve Taman civarında Temrik ve Kızıltaş kalelerini inşa ettirmesinden anlaşılmaktadır⁵⁸. Selim'in oğlunu Kefe'ye yollamak istemesi, Çerakise üzerine müstakil hareket ederek, eğer Osmanlı tahtını elde edemezse orada kendine bir beylik kurabileceği yönündeki görüşlerinin II. Bayezid ve devlet adamları tarafından öngörülme ihtimali olmalıdır. Ayrıca Selim maddi destek bulabilmek amacıyla da bu bölgeyi seçmiştir. Çerkes taraflarına yağma seferleri düzenlemek veya Çerkeskirman ve Mankirman kalelerini ele geçirmek amacıyla olması kuvvetle muhtemeldir. Zaten daha sonraki görüşmelerde eğer Anadolu'da bir sancak verilmezse buralarda ikamet edeceğini bildirmesi bunun delili olmuştur⁵⁹.

Yavuz Sultan Selim, 24 Nisan 1512 tarihinde tahta geçtikten sonra oğlunu Kefe'den çağırarak tahtı ona emanet etmiş ve kendisi, taht mücadelesi verdiği kardeşleriyle karşılaşmak üzere 20 bin askeriyle Anadolu'ya geçmiştir⁶⁰. 1520'de tahta çıkan oğlu Süleyman ise, babasının saltanatı zamanında Kefe'den ayrılarak İstanbul'a daha yakın olması hasebiyle Manisa valiliğine getirilmiştir. Babasının seferlerde olduğu zamanlarda ise, Edirne ve İstanbul'da kalarak Rumeli cephelerinin korunmasını sağlamıştır. Belki de buralardaki görevlerinden dolayı da olabilir, ilk seferleri Rumeli'ye ve Ege'ye doğru olmuştur⁶¹.

Sonuç

Osmanlı taht mücadeleleri içerisinde gerek askeri gerekse siyasi açıdan en dikkat çekenlerden birisi Yavuz Sultan Selim'in mücadelesidir. Bu süreçte sadece kaba kuvvetle veya devlet adamlarının desteğiyle iktidar mücadelesinin yeterli olmadığını, izlenecek siyasi ve stratejik manevraların da ne kadar önemli olduğunu göstermesi bakımından Kefe'nin Şehzade Süleyman'a sancakbeyliği olarak istenmesini büyük yer tutar. Selim'in, Balkanlardan İstanbul'a geçişini kolaylaştıracak bir fırsat olarak Kefe'yi belirlemesi, bunun çok önceden yapılmış olan taht planlarının aşamalarından biri olduğunu göstermektedir.

Neticede Osmanlı tahtının kaderinde mühim rol oynadığını gördüğümüz Kefe'nin seçilme sebeplerini maddeler halinde şu şekilde ifade edebiliriz;

1. Oğlu Şehzade Süleyman'ın güven içinde olabileceği,

⁵⁴ *Tâcü't-tevârih*, 2, s. 161. Kefe'ye gitmek üzere Kırım serhaddine vardığında Kırım Hanı onu karşılamış, teselli etmiş, gerekirse bir miktar asker vererek tahtı ele geçirebileceğini söylemiştir. Fakat Selim, tahtta gözü olmadığını söyleyerek bunu kabul etmemiştir, Emecen, *a.g.e.*, s. 59. *Netâyicü'l-Vukuat*, s. 53.

⁵⁵ Top. Arş. E. 129 ve 3703'den naklen Çağatay Uluçay, *a.g.m.*, s. 88.

⁵⁶ Emecen, *a.g.e.*, s. 59.

⁵⁷ Padişahın tüm itirazlarına rağmen bu seferleri yapmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. *Tarih-i Solakzade*, s. 326.

⁵⁸ *Evlîyâ Çelebi Seyahatnamesi*, VII, s. 268-270.

⁵⁹ Emecen, *a.g.e.*, s. 51.

⁶⁰ Metin Kunt (1995). "Siyasal Tarih (1300-1600)", *Türkiye Tarihi*, Ed. Sina Akşin, c. 2, İstanbul: Cem Yayınları, s. 103. Remzi Kılıç (2006). *Kanuni Devri Osmanlı-İran Münasebetleri (1520-1566)*, İstanbul: IQ Yay., s. 124. *Netâyicü'l-Vukuat*, s. 71. Kanuni Sultan Süleyman'ın Manisa sancağından gelerek tahta oturması hak. Kemal-Paşazâde (1996). *Tevârih-i Âl-i Osman*, X. *Defter*, Haz. Şefaettin Severcan, Ankara: TTK Yay., s. 19. *Netâyicü'l-Vukuat*, s. 83. Selâhattin Tansel (1969). *Yavuz Sultan Selim*, Ankara: MEB Yay., s. 7.

⁶¹ Metin Kunt, *a.g.m.*, s. 120.

2. Babası ve kardeşleriyle mücadelelerinde başarısız olması durumunda güvenle sığınacağı,
3. Gerekliğinde Kırım kuvvetlerinden yararlanma fırsatını elde edebileceği,
4. Rumeli'de kendisine tevcih edilen yerden kolaylıkla Kırım'la münasebeti sağlayabileceği,
5. Rumeli'de bir sancak alamaması durumunda Kefe'den Rumeli'ye geçip İstanbul'a ulaşabilme fırsatını bulabileceği,
6. Şehzade Ahmed'e deniz gücünü kullanma fırsatını vermeyeceği
7. Taht mücadelesinden başarısız çıktığı takdirde müstakil bir beylik kurabileceği,
8. Bir liman kenti olarak konumu dolayısıyla ticarete elverişli ve İstanbul'a doğrudan bağlı Kırım'dan bağımsız bir yer olan Kefe, Osmanlı taht kaderinde mühim rol oynamıştır.

Bütün bunlarla birlikte, Selim'in taht mücadelesinde çok yönlü düşünmesinde ve stratejik kararlar almasında Fatih Kanunnamesi'ne göre Nizam-ı âlem için kardeş katlinin mümkün olmasının da etkisi büyüktür. Tahtı elde edemediği takdirde kendisinin ve tüm ailesinin tahta çıkacak padişah tarafından ortadan kaldırılacağı gibi görünür bir sebep de vardır. Neticede eğer Kefe Sancağı Süleyman için seçilmiş olmasaydı belki de Osmanlı saltanatı Şehzade Ahmed'den devam edecek ve Muhteşem Süleyman unvanıyla Türk ve Dünya tarihine damgasını vurmuş bir Osmanlı padişahu mevcut olmamış olacaktı.

KAYNAKÇA

- AGOSTON, Gabor (2012). *Osmanlı'da Strateji ve Askeri Güç*, Çev. M. Fatih Çalışır, İstanbul: Timaş Yay.
- ALTUNDAĞ, Şinasi (1970). "Selim I", *İ.A.*, c. 10, İstanbul: MEB Yay., s. 423-434.
- ATİK, Kayhan (2001). *Lütfi Paşa ve Tevârih-i Âl-i Osman*, Ankara: Kültür Bak. Yay.
- BARTHOLD, W. (1977). "Kefe", *İ.A.*, c. 6, İstanbul: MEB Yay., s. 535-537.
- BİLGİN, Abdüsselam (2007). *Adâ't-ı Şirâzi ve Selim-nâmesi*, Ankara: TTK Yay.
- CELÂL-ZÂDE MUSTAFA (1990). *Selim-name*, Haz. Ahmet Uğur-Mustafa Çuhadar, Ankara: Kültür Bak. Yay.
- DANIŞMEND, İsmail Hami (1971). *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, c. 1, İstanbul: Türkiye Yay.
- Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Red. Hakkı Dursun Yıldız, c. 10, Çağ Yay.
- ELİBOL, Numan (2003). *XVIII. Yüzyılda Osmanlı-Avusturya Ticareti*, İstanbul: Marmara Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi.
- EMECEN, Feridun M. (2010). *Yavuz Sultan Selim*, İstanbul: Yitik Hazine Yay.
- ERCAN, Yavuz (2002). "Yavuz Sultan Selim Dönemi", *Türkler*, c. 9, Ankara: Yeni Türkiye Yay., s.421-445.
- EREN, Güler-ÇİÇEK, Kemal-OĞUZ, Cem (1999). "II. Bayezid (1481-1512)", *Osmanlı*, c. 12, Ankara: Yeni Türkiye Yay., s. 73-76.
- EREN, Güler-ÇİÇEK, Kemal-OĞUZ, Cem (1999). "Yavuz Sultan Selim (1512-1520)", *Osmanlı*, c. 12, Ankara: Yeni Türkiye Yay., s. 77-81.
- EROĞLU, Haldun (2004). *Osmanlı Devleti'nde Şehzadelik Kurumu*, Ankara: Akçağ Yay.
- EVLİYÂ ÇELEBİ B. DERVİŞ MEHEMMED ZİLLÎ (2003). *Evlîyâ Çelebi Seyahatnamesi*, Haz. Yücel Dağlı-Seyit Ali Kahraman-Robert Dankoff, c. VII-VIII, İstanbul: YKY.
- GÖKBİLGİN, M. Tayyib (1970). "Süleyman I", *İ.A.*, c. 11, İstanbul: MEB Yay., s. 99-155.
- HALİM GİRAY SULTAN (1990). *Gülbün-i Hanân*, Neşr. M. Sadi Çöğenli-Recep Taparlı, Erzurum: Ata. Üni. Fen-Edebiyat Fak. Yay.
- HOCÂ SADEDDİN EFENDİ (1280). *Tâcü't-tevârih*, c. 2, İstanbul.
- İBN-İ KEMAL (1997). *Tevârih-i Âl-i Osman*, VIII. *Defter*, Haz. Ahmet Uğur, Ankara: TTK Yay.
- İNALCIK, Halil (2008). *Osmanlı İmparatorluğu: Klasik Çağ (1300-1600)*, Çev. Ruşen Sezer, 11. Baskı, İstanbul: YKY.
- İNAN, Kenan (2002). "II. Bayezid Dönemi", *Türkler*, c. 9, Ankara: Yeni Türkiye Yay., s. 383-392.
- İPŞİRLİ, Mehmet, "Sargörez Nureddin Efendi", *DİA*, c. XXXVI, s. 151-152.
- KEMAL-PAŞAZÂDE (1996). *Tevârih-i Âl-i Osman*, X. *Defter*, Haz. Şefaettin Severcan, Ankara: TTK Yay.
- KILIÇ, Remzi (2006). *Kanuni Devri Osmanlı-İran Münasebetleri (1520-1566)*, İstanbul: IQ Yay.
- KUNT, Metin (1995). "Siyasal Tarih (1300-1600)", *Türkiye Tarihi*, Ed. Sina Akşin, c. 2, İstanbul: Cem Yayınları.
- MUSTAFA NURİ PAŞA (1327). *Netâyicü'l-Vukuat*, c. I, 2. Bab, İstanbul.
- ÖZTÜRK, Yücel (2000). *Osmanlı Hakimiyetinde Kefe (1475-1600)*, Ankara: Kültür Bak. Yayını.
- SHAW, Stanford (2008). *Osmanlı İmparatorluğu ve Modern Türkiye*, Çev. Mehmet Harmancı, c. I, 3. Baskı, İstanbul: E Yayınları.
- SOLAKZÂDE Mehmed Hemdemi Çelebi (1297). *Tarih-i Solakzade*, İstanbul.
- SÖYLEMEZ, Faruk (2012). "Yavuz Sultan Selim'in Taht Mücadelesi", *KSÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 33, Yıl: 2012/2, s. 63-86.
- ŞÜKRÎ-İ BİTLİSİ (1997). *Selim-name*, Haz. Mustafa Argunşah, Kayseri: Erciyes Üni. Yay.
- TANSEL, Selâhattin (1969). *Yavuz Sultan Selim*, Ankara: MEB Yay.

- TAŞ, Kenan Ziya (1999). *Osmanlılarda Lalalık Müessesesi*, Isparta: Kardelen Yay.
- UĞUR, Ahmet (1995). "Süleyman Kefe'ye Yavuz Saltanata", *Tarih ve Medeniyet*, Sa. 14, Nisan 1995, s. 37-39.
- UĞUR, Ahmet (1989). *Yavuz Sultan Selim*, Kayseri: Erciyes Üni. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yay.
- ULUÇAY, Çağatay (1954). "Yavuz Sultan Selim Nasıl Padişah Oldu?", *Tarih Dergisi*, c. 6/9, s. 53-90.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1988). *Osmanlı Devleti'nin Saray Teşkilatı*, 3. Bsk., Ankara: TTK Yay.
- UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1988). *Osmanlı Tarihi*, c. II, 5. Bsk., Ankara: TTK Yay.
- YASTI, Mehmet (2005). *Nişancı Mehmed Paşa Tevârih-i Âl-i Osman (1b-120a)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.